

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри приватного та публічного права Київського національного університету технологій та дизайну Юрія ОНЩИКА на дисертацію Карпушина Григорія Леонідовича «Правове регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Публічні доходи являють собою грошові кошти, які поступають і безумовно переходять у власність держави без будь-яких умов і зобов'язань щодо інших осіб. Одним із таких видів публічних доходів є збір за місця для паркування транспортних засобів. Зазначений збір є одним із ключових місцевих податкових платежів в Україні. Він має багаторічну історію, в різних форматах легально справляється в нашій країні майже 20 років і наразі є звичним для органів місцевого самоврядування, платників і контролюючих органів. Проте, практика свідчить, що впровадження збору за місця для паркування транспортних засобів не дало очікуваного результату, не призвело до змін на краще, цей податковий платіж не став потужним фіскальним інструментом, надходження від цього обов'язкового платежу є мізерними. Законодавча регламентація вітчизняного паркувального збору не є зразковою, відповідно і правозастосування щодо його справляння супроводжує низка проблемних моментів і суперечностей. Збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів, використання для цього потенціалу паркувального оподаткування слугуватиме дієвим фіскальним важелем у побудові міцного фінансового фундаменту територіальних громад.

Тому дисертаційне дослідження Карпушина Григорія Леонідовича «Правове регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів» є своєчасним та важливим для юридичної науки та практики.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації.

Наукові положення, рекомендації та висновки дисертаційного дослідження, проведеного Карпушином Григорієм Леонідовичем, є належним чином обґрунтованими та достовірними, оскільки дисертація базується на аналізі законодавства України, осмисленні наукових доробків учених, комплексному підході та характеризується високим рівнем наукових узагальнень, що певною мірою обумовлено її характером дослідницької бази.

В роботі чітко визначені об'єкт та предмет дослідження. Це дало змогу дисертанту ґрунтовно провести реалізацію поставлених в межах дисертації завдань. Крім того, під час дослідження було використано широкий спектр загальнонаукових та спеціально-юридичних методів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження. Усі вони застосовувались у взаємозв'язку та взаємодії, відповідно до поставленої мети й завдань, об'єкта і предмета дослідження.

Аналіз дисертації дає змогу стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети й виконав поставлені завдання. Причому сформульовані висновки та пропозиції є досить аргументованими й оригінальними, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Дисертація містить необхідні для такої наукової праці складові – критичний аналіз досягнення більшості попередніх дослідників цієї та суміжних проблем, опис методології, якісний науковий апарат, належну апробацію результатів дослідження, а матеріал викладений чітко, доступно й юридично грамотно.

Отже, гарантією достовірності й теоретичної обґрунтованості наукових положень, сформульованих автором висновків і рекомендацій є правильно визначені мета й завдання дослідження, структура та логіка викладеного матеріалу.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній правовій науці комплексним, науковим, монографічним дослідженням податково-правового регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів.

В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків.

Переважна більшість положень, винесених автором на захист, і висновків є новими або містять значну частку новизни.

Зокрема, цілком доречно дисертант виділяє тріаду альтернативних критеріїв хронологічної періодизації податкового законодавства України, дотичного до паркування і стоянки транспортних засобів, а саме: а) дата прийняття ключового нормативно-правового акта (основна підстава темпорального поділу); б) варіант текстуального визначення предметів паркування в законодавчих актах; в) дата набуття чинності законодавчих актів (с. 81).

Більш ніж слушним є твердження автора, що правову природу паркувального податкового платежу, що наразі справляється в Україні, доцільно розкривати через його характеристику як місцевого, реального (майнового), прямого податку з суб'єктів господарювання (юридичних осіб та осіб, прирівняних до них за правовим статусом), що організовують та провадять діяльність із забезпечення паркування та стоянки транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках (с. 79).

Слід погодитися із авторським підходом щодо виокремлення періодів становлення й розвитку збору за місця для паркування транспортних засобів, до яких віднесено: перший період – від 1991 року до 5 червня 1993 року; другий – від 5 червня 1993 року до 2 грудня 2010 року. Модернізація законодавчої регламентації справляння українських паркувальних податкових платежів в

межах цього періоду здійснювалася у два етапи: 1) від 5 червня 1993 року до 11 липня 1995 року; 2) від 11 липня 1995 року до 2 грудня 2010 року; третій період – від 2 грудня 2010 року – дотепер. В межах цього періоду виділено три етапи: 1) від 2 грудня 2010 року до 28 грудня 2014 року; 2) від 28 грудня 2014 року до 24 грудня 2015 року; 3) від 24 грудня 2015 року дотепер (с. 45-55).

Цілком обґрунтовано автором запропоновано підхід до групування зборів як податкових платежів із цільовим використанням одержаних коштів, а саме розширення відповідної градації за рахунок внесення до класифікаційного ряду (збори соціального характеру; збори природо-ресурсного характеру; збори економічного характеру) зборів майнового характеру: а) збори на володіння/використання майна, збори на передачу/відчуження майна; б) збори на нерухоме майно, збори на рухоме майно (с. 73-74).

Змістовно дисертантом розглянуто специфіку правового механізму збору за місця для паркування транспортних засобів.

Слід погодитися з тим, що використаний у Податковому кодексі України формат ставки збору за місця для паркування транспортних засобів можна трактувати двозначно: не тільки як ставку від нуля, від абсолютного мінімуму до встановленої максимальної величини (як зростаючу), але й як ставку від абстрактного максимуму до встановленої мінімальної величини (за зворотним виміром). Вітчизняна правозастосовна практика виходить з того, що законодавець встановив ставку аналізованого податкового платежу як максимально граничну (максимум становить 0,075% мінімальної заробітної плати), її величина обмежується тільки з одного боку (з максимального), а її пороговість є відносною (с. 156).

Цілком справедливо автором зазначено, що податковий період виступає як темпоральний звітний фактор, який обов'язково враховується при здійсненні податково-процесуального звітного провадження. За цих обставин: а) податковий період аналізованого збору визначається безальтернативно; б) з усього різноманіття видів, який передбачає ПК України, обирається умовний середній варіант за тривалістю (с. 157-158).

Заслугове на увагу зарубіжний досвід нормативно-правового регулювання справляння податкових платежів, пов'язаних із паркуванням автотранспорту та можливості його впровадження в Україні (с. 159-191).

Схвальної оцінки та підтримки заслуговують запропоновані автором зміни і доповнення до чинного законодавства щодо податково-правового регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів (с. 199-202).

Отже, роботі притаманна наукова новизна, порушено низку невисвітлених вітчизняною юридичною наукою проблем, розв'язання яких сприятиме створенню необхідних умов для ефективного податково-правового регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів.

Повнота викладення основних результатів дисертації в наукових виданнях.

Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно, сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень дисертанта. При використанні для аргументації власних положень і висновків напрацьовань інших учених обов'язково робились посилання.

Структура дисертації грамотно побудована і логічно продумана та відповідає вимогам МОН та завданням, які поставив перед собою автор. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Основні положення дисертації оприлюднено на таких науково-практичних конференціях: «Теорія та практика сучасної юриспруденції» (м. Харків, 10 грудня 2018 р.), «П'яті Таврійські юридичні наукові читання» (м. Київ, 15 – 16 травня 2020 р.), «Юридична наука : виклики і сьогодення» (м. Одеса, 12 – 13 червня 2020 р.), «Юридична наука : проблеми та перспективи» (м. Запоріжжя, 26 – 27 червня 2020 р.), «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (м. Хмельницький, 2 – 6 березня 2021 р.), «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 18 лютого 2021 р.), «Адаптація правової системи України до

права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти» (м. Полтава, 29 вересня 2022 р.).

Наукові результати дисертації висвітлено в чотирьох наукових статтях, із яких три опубліковані в наукових фахових виданнях, визнаних МОН України, одна – у науковому періодичному виданні держави Європейського Союзу.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

Аналіз змісту дисертації вказує на дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності.

У роботі є посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, дотримано вимоги законодавства про авторське право і суміжні права, надано достовірну інформацію про методики результати дослідження, джерела використаної інформації.

Таким чином, у рецензованій роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного дисертантом дослідження.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження.

1. У презентованій дисертації здобувач констатує, що збір за місця для паркування транспортних засобів за своїм характером є умовно-обов'язковим платежем (с. 4, 24, 207). Таке позиціонування вітчизняного паркувального збору розходиться зі сталою позицією українських науковців та чинними законодавчими приписами. Так, з одного боку, національна податково-правова доктрина не ставить під сумнів імперативність податкового регулювання, обов'язковість справляння законно встановлених податків і зборів. З іншого боку, Податковий кодекс України при формулюванні дефініцій податку та збору (стаття 6 ПК України) враховує окреслену ознаку і передусім визначає податок та збір (плату, внесок) як обов'язкові платежі. В свою чергу, пункт 8.3 статті 8 Податкового кодексу України закріплює, що місцеві податки та збори є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. За таких обставин, на наш погляд, авторська позиція потребує додаткової аргументації або корекції.

2. Дослідження нормативно-правового регулювання платного паркування в населених пунктах Естонської Республіки дає підстави дисертанту виокремити особливості естонської плати за паркування. Так, до специфіки цього податкового платежу пропонується віднести, наприклад, врахування при справлянні плати категоріальності транспортних засобів (ставка може різнитися для легкових автомобілів, автобусів, вантажних машин, будівельної автотехніки тощо), а також днів і часу роботи парковок (с. 166, 203). Водночас, автор не дає оцінки наведених специфічних моментів у контексті доцільності її застосування в нашій державі. Вважаємо, що артикуляція авторської позиції з цього питання тільки додала дисертаційному дослідженню.

3. При аналізі податково-правового регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів здобувач не обмежується дослідженням матеріального блоку податкового права. Ми поділяємо увагу науковця до вивчення широкого кола аспектів справляння збору, зокрема, до специфіки його адміністрування. При цьому пошукувач розглядає податковий процес і податкову процедуру як тотожні поняття (с. 98). Зазначена позиція не є загальноприйнятною і безальтернативною, а тому потребує пояснення.

4. Ми підтримуємо тезу автора щодо недостатньої ефективності збору за місця для паркування транспортних засобів. Насправді цей податковий платіж досі не тільки не став бюджетоутворюючим, за абсолютними та відносними параметрами надходжень до місцевих бюджетів вітчизняний паркувальний збір займає чи не останнє місце. Наведений фактор значною мірою зумовлює актуальність дослідження обраної тематики. Водночас, зауважимо, що дослідник обмежується загальними фразами та посиланнями на висновки деяких науковців щодо оцінки фіскальних результатів паркувального оподаткування в нашій державі. На нашу думку, робота тільки виграла аби автор навів та проаналізував статистичні дані щодо справляння збору за місця для паркування транспортних засобів.

Водночас, слід зазначити, що наведені вище зауваження стосуються дискусійних питань та не впливають на загальну позитивну оцінку

дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові висновки, нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання, що полягає у вдосконаленні теоретичних засад та практики податково-правового регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Карпушина Григорія Леонідовича на тему «Правове регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є актуальною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані висновки, які вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для розвитку податково-правового регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів.

За змістом робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Карпушин Григорій Леонідович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри приватного та

публічного права Київського національного
університету технологій та дизайну

Юрій ОНЩИК

